

Beleidsplan Dyslexieprotocol

DE OPSTAP[®]

RKBS De Opstap

versie april 2023

Inhoudsopgave

1. Inleiding Dyslexie op de Opstap.	3
2. Hoe herken je dyslexie?	4
3. Vaststellen van dyslexie	4
4. Signalering	5
Signaleren in de fase van beginnende geletterdheid	5
Signaleren in fase van beginnende en gevorderde geletterdheid	5
5. Dyslexieonderzoek	5
6. Dyslexiebehandeling	6
7. Wat bieden we leerlingen met (mogelijke) dyslexie?	7
Groepen 1 en 2:	7
Groepen 3 en 4:	7
Groepen 5 en 6:	8
Groepen 7 en 8:	8
8. Wie is waar verantwoordelijk voor?	9
9. Bijlage	10
a. Dyslexiekaart	10
b. Formulieren HOI-foundation	11
c. Website met informatie over dyslexie	11

1. Inleiding Dyslexie op de Opstap.

Al jaren werkt de school met een dyslexieprotocol. De afgelopen twee jaar hebben wij samen met de MR en ons team kritisch naar ons protocol gekeken. Tijdens dit proces zijn we in aanraking gekomen met de [HOI-foundation](#). Een organisatie die zich gespecialiseerd heeft in het begeleiden van dyslectische leerlingen. Waarbij het creëren van een positief zelfbeeld bovenaan staat. Iets wat naadloos in onze visie past.

Twee teamleden hebben in het schooljaar 2022-2023 trainingen bij deze organisatie gevolgd en ook het team heeft in het schooljaar 2022-2023 een update gekregen van dit protocol middels een teambijeenkomst samen met de HOI-foundation. Ook heeft deze organisatie zich zeer positief uitgesproken over dit protocol.

Wisten jullie overigens dat de hoofdletters H,O en I de enige letters in het alfabet zijn die je ongestraft kunt spiegelen en flippen?

Tot op heden wordt dyslexie nog steeds gezien als een stoornis. Onderstaande omschrijving vind je dan ook vaak terug als je naar de betekenis cq omschrijving zoekt van dyslexie.

Dyslexie is “een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen /spellen op woordniveau.” (definitie van Stichting Dyslexie Nederland, (2008).

Ja, bovenstaande klopt. Bij leerlingen met dyslexie is er sprake van een ernstige lees- en/of spellingachterstand. Dit blijkt uit een onvolledige en/of moeizame automatisering van het lees- en/of spellingproces. Bij iemand met dyslexie verwerkt het brein de informatie anders. Dit brengt zowel voordelen als nadelen met zich mee. Dyslectische kinderen worstelen met onzekerheid, frustratie en faalangst. Dyslexie kan niet verholpen worden, maar leerlingen met dyslexie kunnen leren omgaan met de uitdagingen van dyslexie. Een kind is niet alleen een ‘dyslexie leerling’. Lezen en spelling zijn maar een klein gedeelte van wie je bent en wat je kunt. Een kind heeft meerdere talenten.

Wetenschappelijke onderzoeken laten zien dat leerlingen met dyslexie anders denken en herkenbare andere kwaliteiten hebben zoals: creatief zijn, out-of-the-box denken, doelgericht en oplossingsgericht handelen, empathisch vermogen, ruimtelijk- en technisch inzicht. Wij hebben als school de plicht deze talenten te ontdekken en tot bloei te laten komen. Dyslectische kinderen moeten vol zelfvertrouwen hun kwaliteiten gaan benutten, zodat ook zij plezier in het leren hebben, houden en succeservaringen opdoen. Deze leerlingen zijn meer dan hun ‘probleem’.

Wij willen graag in gesprek met ouders als er een vermoeden van dyslexie is. Maak dan gerust een afspraak met de leerkracht. Ook ouders die dit document op de website lezen en meer willen weten over dit onderwerp, kunnen contact met ons opnemen via info@rkbsdeopstap.nl. Wij leggen graag uit hoe wij met deze andere denkwijze van kinderen omgaan.

2. Hoe herken je dyslexie?

Dyslexie is vaak aangeboren. Onderzoekers schatten dat een kind met een ouder met dyslexie 40 tot 60 procent kans heeft op dyslexie. Het risico is groter als een extra familielid dit ook heeft. Als dyslexie in het gezin voorkomt is het goed om extra alert hierop te zijn. In onderstaande punten wordt duidelijk gemaakt wat de aandachtspunten kunnen zijn:

- stillezen verloopt traag
- hardop lezen gaat hortend en stotend met veel vergissingen
- ondertiteling gaat te snel
- veel spelfouten
- meer moeite met het schrijven van teksten (niet alleen spelfouten ook grammaticale fouten)
- moeite met de koppeling tussen schrijfwijze en klankvorm
- visualisering van woorden, zinnen en teksten gaat moeizaam (lezen en begrijpen tegelijk gaat moeizaam)
- woordenschat is kleiner
- moeite met het onthouden en gegevens halen uit het geheugen
- spreken in korte zinnen
- korte spanningsboog, doordat het lezen veel energie kost gaat de aandacht sneller verslappen
- minder zelfvertrouwen door tegenslagen
- de kans op dyslexie is groter als dit ook bij de ouders het geval is
- automatiserings-uitdagingen:
 - veters strikken
 - klokkijken
 - tafels leren
 - namen onthouden
 - rijmen

3. Vaststellen van dyslexie

Dyslexie kan pas tot uiting komen als er gestart is met het leren lezen en spellen, maar er kan een vroegtijdige signalering zijn. Om dyslexie te kunnen vaststellen maken we op de Opstap gebruik van:

- 'Protocol Preventie van Leesproblemen' groep 1 en 2 van Expertisecentrum Nederlands (2017)
- observatielijsten uit Mijn Kleutergroep
- 'Protocol Leesproblemen en Dyslexie' groep 3, groep 4 en groep 5-8 van Expertisecentrum Nederlands (2011)
- [Protocol Dyslexie Diagnostiek en Behandeling 3.0](#)

Om dyslexie definitief vast te stellen moet een leerling op de DMT (Drie-minuut-toets) 3x achter elkaar een E gescoord hebben. Bij de DMT moeten de leerlingen 3 kaarten, oplopend

in technische leesmoeilijkheden, hardop lezen. De DMT wordt in het midden en op het eind van het schooljaar afgenomen.

Bij leerlingen waar dyslexie is vastgesteld zijn er aanpassingen in het onderwijs mogelijk (meer tijd, voorlezen, leeswerk vergroten). Zie dyslexiekaart pag 10. De uitvoering van het dyslexieprotocol wordt gecoördineerd door de IB-ers.

4. Signalering

Signaleren in de fase van beginnende geletterdheid

Om leerlingen met een kans op dyslexie vroegtijdig te signaleren wordt in de intake lijst, die ouders invullen alvorens de leerlingen op school starten, gevraagd naar factoren die kunnen leiden tot problemen met lezen: gehoorproblemen, dyslexie in de familie, een vertraagde taal- spraakontwikkeling. Deze intake lijst wordt besproken in het intakegesprek. Leerlingen met mogelijke kans op dyslexie vanuit het intakegesprek worden extra in de gaten gehouden.

Gedurende de schooltijd in groep 1/2 worden automatiseringsvaardigheden (kleuren, vormen, dagen van de week, cijfers, letters) en fonemische vaardigheden (woorden in klanken opdelen) geoefend en wordt de ontwikkeling hiervan gemonitord. De ontwikkeling wordt bijgehouden in het volgsysteem "Mijn kleutergroep". Als deze automatiseringsoefeningen niet voldoende lukken, kan dit een signaal zijn voor dyslexie.

Signaleren in fase van beginnende en gevorderde geletterdheid

Leerlingen van groep 3 t/m 8 worden getoetst met de DMT en de AVI. Leerlingen die achterblijven of uitvallen op technisch lezen en/of spelling worden door de leerkracht met de IB-er besproken in groeps- of leerlingbespreking. Tijdens deze bespreking wordt er ook gekeken hoe vaak een leerling een E-score heeft behaald op de DMT. Bij 2X E-score wordt er preventief gewerkt. Zie [stroomschema](#). De ouders worden hierover geïnformeerd.

Minimaal 3x per jaar wordt er besproken of er nog voldoende tegemoetgekomen wordt aan de onderwijsbehoeften van de leerling.

5. Dyslexieonderzoek

Wanneer leerkrachten en ouders het vermoeden hebben van dyslexie bij het kind, kan er na minimaal 1,5 jaar leesonderwijs een dyslexie onderzoek worden afgenomen. Hierbij wordt uitgegaan van groep 3 als startjaar van het leesonderwijs. In overleg met de ouders wordt besproken of het wenselijk is dit onderzoek af te nemen. Er wordt dan door school en ouders een dossier opgesteld waarin alle scores van de leerling zijn opgenomen, de voorgeschiedenis en de extra begeleiding is beschreven.

Om in aanmerking te komen voor een dyslexieonderzoek moet een leerling 3x achter elkaar een E scoren op de DMT en voldoende extra ondersteuning vanuit school hebben gehad.

Vervolgens worden deze gegevens voor een onafhankelijke screening opgestuurd naar ZIEN in de Klas. Het dossier moet voldoen aan de ondergenoemde voorwaarden die door ZIEN in de Klas zijn opgesteld (jan. 2022):

- De leeftijd van de leerling moet tussen de 7 en 12 jaar zijn
- De leerling scoort 3x E op de DMT
- De school heeft gedurende 6-12 maanden, 3x per week 20 minuten extra begeleiding geboden
- Deze extra hulp wordt in het groepsplan technisch lezen genoteerd.

Wanneer het dossier goedgekeurd wordt door ZIEN in de Klas, sturen zij een ontvankelijkheidsverklaring naar de ouders waarmee ouders zelf bij een praktijk zich kunnen aanmelden voor een vergoed dyslexieonderzoek.

Wat als een leerling niet aan de gestelde eisen voldoet om voor een dyslexie onderzoek in aanmerking te komen?

Wanneer een leerling niet 3x achter elkaar een E op de DMT heeft gescoord maar er wel sprake van dyslexie zou kunnen zijn, dan kunnen ouders er zelf voor kiezen dit onderzoek te laten doen. De bekostiging wordt dan door de ouders gedragen. Er moet dan wel sprake zijn van onvoldoende scores op het gebied van technisch lezen en voldoende extra hulp geboden zijn op school. Dus goed overleg over het dossier met de leerkracht en IB-er is noodzakelijk. De IB-er kan ouders informeren over de bij ons bekende instanties die benaderd zouden kunnen worden.

6. Dyslexiebehandeling

Wanneer er sprake is van ernstige dyslexie heeft een leerling recht op ongeveer 40 weken vergoede behandeling door de zorgverzekeraar. De behandeling wordt normaliter gegeven door de praktijk waar de leerling zich heeft aangemeld voor dyslexieonderzoek. De behandeling kan onder schooltijd plaatsvinden, afhankelijk van de praktijk waar het kind aangemeld wordt en het rooster van de behandelaar. Ook zal de leerling thuis veel moeten oefenen. Waar mogelijk wordt afstemming gezocht tussen het aanbod in de groep en het aanbod tijdens de behandeling.

Komt een leerling niet in aanmerking voor een vergoede behandeling, maar is er wel een dyslexieverklaring afgegeven dan wordt er op school met de IB-er, RT-leerkracht en de groepsleerkracht een plan opgezet. Ouders worden hierbij betrokken.

Ouders kunnen er ook voor kiezen om op eigen kosten hulp buiten school te zoeken. De school heeft overigens wel het beleid dat deze hulp niet onder schooltijd wordt ingezet.

Ouders krijgen minimaal 3x per jaar een gesprek over de vorderingen en de vorm van begeleiding als deze binnen school plaatsvindt.

7. Wat bieden we leerlingen met (mogelijke) dyslexie?

In alle groepen wordt gewerkt met de Fonologische en Leerpsychologische methode. Deze F&L methode maakt klankgroepen en spellingregels visueel. Voor alle leerlingen en zeker voor lees- en spellingzwakke leerlingen, vormt dit een wetenschappelijk aangetoonde visuele ondersteuning (taalinblokjes.nl/fl-methode).

In de groepen 1 t/m 3 zijn er nog geen gediagnosticeerde leerlingen. In groep 4 kan dit alleen bij zittenblijvers (leerlingen moeten 3x E achter elkaar gescoord hebben op de DMT). In deze groepen wordt er preventief gewerkt met onderstaande punten.

Groepen 1 en 2:

- grote kring met automatiseringsoefeningen (getal - klank - dagen van de week - kleuren - vormen)
- kleine kring met automatiseringsoefeningen
- er wordt een start gemaakt met de F&L kleuren
- er wordt gebruik gemaakt van spreekbeeld kaartjes (beeld en gebaar om letters te herkennen en te onthouden)
- versjes aanbieden als ondersteuning voor het aanleren van de cijfers
- tactiele oefeningen om cijfers of letters aan te leren
- cijfers en letters flitsen

Bij mogelijke dyslexie:

- werken met de voorschotbenadering Bouw (2x per week tutor-lezen met een leerling uit een bovenbouw groep en 2x per week thuis oefenen)
- kleurentoets op tijd
- extra werkjes m.b.t. automatisering, dus veel oefenen op verschillende manieren

Groepen 3 en 4:

- doorgaan met werken met Bouw in groep 3
- bekijken of werken met Bouw nog aansluit bij de belevingswereld van het kind
- extra ondersteuning buiten de klas
- pré-teaching van de leesles
- toetsen voorlezen als dit nodig en wenselijk is
- geen tijdsdruk bij toetsen
- werken met taal-in-blokjes
- zelfde tekst meerdere keren lezen
- race-leesblad en woorden flitsen
- met klasgenootje Vloeiend & Vlot extra oefenen
- speciale leesboeken (geschikt voor kinderen met dyslexie) in de bibliotheek bij groep 5

Groepen 5 en 6:

- gesprekjes houden met leerlingen o.a. bespreken van de dyslexiekaart
- kast met leesboeken geschikt voor leerlingen met dyslexie
- toetsen voorlezen indien gewenst (rekenen en taal)
- toetsen vergroten indien gewenst (rekenen en taal)
- meer tijd krijgen om toetsen te maken (rekenen en taal)
- leesliniaal mogen gebruiken
- bij zinnendictee alleen de vetgedrukte woorden (dit zijn de woorden met de geoefende spellingsmoeilijkheden) opschrijven
- indien wenselijk werken met een maatje bij taal / lezen / nieuwsbegrip
- extra ondersteuning buiten de klas (als dit mogelijk is)

Groepen 7 en 8:

- voorlezen van toetsen als de leerling dit wil (door de leerkracht of met chromeboek)
- vergroten van de toets als de leerling dit wil
- minder verwerking: minder goed dan veel fout
- verwerking van lessen op chromeboek
- meer tijd krijgen
- ondersteuning voor spelling buiten de klas
- extra lezen op eigen niveau met een maatje
- we proberen er nog wat uit te halen, maar de nadruk wordt op andere talenten en vaardigheden gelegd

Wanneer leerlingen zijn gediagnosticeerd worden er waar nodig aanpassingen gedaan zodat deze leerlingen kunnen groeien en uit ieder kind het potentieel wordt gehaald. Bij de kennismakingsgesprekken worden er afspraken gemaakt over de mogelijke begeleiding:

- dyslexiekaart bespreken en invullen
- welke hulp kan er gegeven worden in de klas
- welke hulp wordt er gegeven buiten de klas

De aanpassingen worden gedaan in overleg met de IB-er.

Dyslectische kinderen worden op hun rapport anders beoordeeld bij technisch lezen en spelling. De wijze van beoordeling is in ieder geval onderwerp van gesprek tijdens de rapportgesprekken met de ouders. Er kan altijd een tussentijdse afspraak gemaakt worden met de leerkracht als iets niet duidelijk is.

8. Wie is waar verantwoordelijk voor?

<ul style="list-style-type: none"> • leerresultaten en observaties 	<ul style="list-style-type: none"> • groepsleerkracht en aanvullingen van ouders
<ul style="list-style-type: none"> • vermoeden van dyslexie 	<ul style="list-style-type: none"> • groepsleerkracht, IB-er en ouders
<ul style="list-style-type: none"> • hulp in de klas F&L materiaal/extra instructie 	<ul style="list-style-type: none"> • groepsleerkracht
<ul style="list-style-type: none"> • spiekboekje aanbieden 	<ul style="list-style-type: none"> • groepsleerkracht en RT-leerkracht
<ul style="list-style-type: none"> • aanmelden voor dyslexie onderzoek 	<ul style="list-style-type: none"> • IB-er, groepsleerkracht en ouders
<ul style="list-style-type: none"> • diagnose / ontvankelijkheidsverklaring 	<ul style="list-style-type: none"> • Zien in de klas (buiten de school)
<ul style="list-style-type: none"> • dyslexiekaart met leerling bespreken waardoor de leerling mee kan praten en denken over het leerproces 	<ul style="list-style-type: none"> • leerling is mede verantwoordelijk • groepsleerkracht en ouders hierover informeren
<ul style="list-style-type: none"> • behandeling 	<ul style="list-style-type: none"> • behandelaar buiten de klas / school
<ul style="list-style-type: none"> • einde dyslexie behandeling 	<ul style="list-style-type: none"> • gesprek tussen behandelaar, school en ouders
Hulp na dyslexie behandeling:	
<ul style="list-style-type: none"> • bij goede resultaten 	<ul style="list-style-type: none"> • meedoen met de les in de klas m.b.v. dyslexiekaart
<ul style="list-style-type: none"> • nog RT nodig 	<ul style="list-style-type: none"> • RT-leerkracht en groepsleerkracht m.b.v. dyslexiekaart
<ul style="list-style-type: none"> • nog meer hulp nodig 	<ul style="list-style-type: none"> • behandelaar buiten school in overleg met ouders en groepsleerkracht en m.b.v. dyslexiekaart. Deze bekostiging kan echter niet door school gedragen worden. Zie volgende punt
<ul style="list-style-type: none"> • bij geen vergoede behandeling 	<ul style="list-style-type: none"> • groepsleerkracht, RT-leerkracht en IB-er in overleg met ouder

9. Bijlage

a. Dyslexiekaart

Dyslexiekaart van _____

Groep:

We hebben het volgende afgesproken:

Dat ik meer tijd krijg voor:

- opdrachten
- toetsen
- werkstuk
- voorbereiding spreek-boekenbeurt

Dat m.b.t. lezen:

- Ik pre-teaching krijg voor begrijpend lezen
- Mijn leesmaatje op de hoogte is van mijn dyslexie en ik hem/haar om hulp mag vragen.
- Ik geen onverwachte leesbeurten krijg
- Mijn tekst vergroot wordt

Dat m.b.t. spelling:

- Ik gebruik mag maken van spellingkaarten.
- Ik een aangepast woordpakket krijg.
- Ik gebruik mag maken van een spiekschrift.
- Ik op een andere manier beoordeeld wordt op een dictee.

Dat m.b.t. taal:

- Ik meer tijd krijg voor schrijftaken.
- Ik lange verhalen/ schrijfopdrachten mag verwerken op de computer.
- Spelfouten zoveel mogelijk worden genegeerd, behalve die van het woordpakket.

Dat m.b.t. rekenen

- Ik gebruik mag maken van een tafelkaart of ander hulpmiddel.
- Ik gebruik mag maken van een rekenmachine.
- Minder werk krijg bij automatiseringsoefeningen.
- Ik de tekst in mijn werkboek vergroot krijg aangeboden.

Algemeen:

- Niet beoordeeld wordt op spellingfouten.
- Niet nagekeken wordt door medeleerlingen.
- Resultaten niet klassikaal worden voorgelezen.
- Overhoringen mondeling plaatsvinden in plaats van schriftelijk.
- Gebruik mag maken van audio-ondersteuning.
- De hoeveelheid werk wordt aangepast.
- Gebruik maken van spellingcontrole op de computer.
- Gebruik maken van een leesliniaal.

b. Formulieren HOI-foundation

[Ik stel mij voor](#)
[Leerling leraar contract](#)

c. Website met informatie over dyslexie

- <https://dyslexiecentraal.nl/>
- <http://www.stichtingdyslexienederland.nl/veelgestelde-vragen>
- <https://www.nkd.nl/onderwijs/>
- <https://expertisecentrumnederlands.nl/dyslexie>
- <https://balansdigitaal.nl/stoornis/dyslexie/>
- <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/passend-onderwijs/vraag-en-antwoord/hoe-worden-leerlingen-met-dyslexie-op-school-begeleid>
- <https://www.expertisecentrum-dyslexie.nl/lezen-spelling-basisschool/signalen-onderbouw>
- <https://hoi-foundation.nl/>